

Afghaanse jongens

Een jongen die opgroeit onder de Taliban en Afghanistan ontvlucht, is een gegeven dat voor veel schrijvers inspirerend blijkt. In eigen land schreef **André Boesberg** met *Ontsnapt aan de Taliban*, een waargebeurde jeugdroman over Sohail, terwijl **Edward van de Vendel** het verhaal van Anoush Elman optekende in *De gelukvinder*. Nu vertelt de Italiaan **Fabio Geda** in *In de zee zijn krokodillen* (Arbeiderspers), het waargebeurde verhaal van Enayatollah Akbari. De drie jongens hebben veel gemeen: de relatief onbezorgde jeugd, de permanente angst voor de Taliban, vermoorde vaders, broers of ooms, moeders die zuchten onder hun burka. Wat het verhaal van Enayatollah nog aangrijpend maakt, is het feit dat hij op zijn tiende door zijn moeder naar Pakistan werd gesmokkeld, waarna zij hem achterliet om terug te keren naar hun dorp. Via Iran, Turkije en Griekenland weet Enayatollah Italië te bereiken, waar Geda zijn avonturen optekende in een niet altijd even geslaagde mengeling van kindertaal en poëtisch bedoelde observaties.

In Korea

Toen **Chang-Rae Lee** in 1968 als driejarige peuter vanuit Seoul in een Amerikaanse *kindergarten* terecht kwam, begon hij pas te praten toen hij zich het Engels eigen had gemaakt. Nu schrijft hij boeken in het prachtigste Engels, maar Korea is in zijn romans nooit ver weg. *Overgave* (Atlas), zijn vierde roman, is een vlechtwerk van verhalen over drie zeer verschillende

personages: June, die een gruwelijke jeugd in de Koreaanse oorlog overleefde en een succesvol antiekhandelaar in New York werd. Hector, die als soldaat naar Korea ging en er lang bleef hangen als klusjesman in een weeshuis. En Sylvie, missionarisdochter, missionarisrechtgenote en net als de andere twee flink gebutst door haar verleden. Indrukwekkende scènes genoeg in dit verhaal. Lee brengt de Koreaanse oorlog heel dichtbij en houdt ons lang in het ongewisse over de onderlinge verhoudingen. Maar hij ontkomt niet overal aan effect-bejag en legt het er soms wel erg dik bovenop, waardoor June (te kil), Hector (te heroïsch) en Sylvie (te gekwetst) maar moeizaam tot leven komen.

BOEKEN
met Wim Brands

De spreker staat achter zijn spreekgestoelte, hij neemt nog een slok water. Dadelijk begint hij aan zijn verhaal, de zaal is al stil. Een moment tussen momenten, vind er maar eens woorden voor. Ik ken een dichter die een situatie als deze zonder blikken of blozen in een gedicht weet te gieten. Zo schrijft hij in zijn laatste bundel over een Amsterdamse buurt waar je de stilte hoort, en de stilte in de stilte, en dan de hoorspelgeluiden van een fietsbel en van een voetbal die tegen een bakstenen muur knalt. Verder laat hij een verkoopster zeggen: 'wat jij zoekt dat bestaat niet'. Zijn naam is Martin Reints. *Lopende zaken*, heet zijn prachtbundel. En over lopen gesproken: Martin Reints, die zo veel van stilstand weet, heeft altijd haast als ik hem tegenkom.

Joris Luyendijk ontleedt in zijn nieuwste boek *Je hebt het niet van mij, maar...* op magnifieke wijze de dans om de macht in politiek Den Haag.

DOOR MINOU OP DEN VELDE
FOTO TRUUS VAN GOGH

**Zijspoor
Den Haag**

Je hebt het niet van mij, maar... van Joris Luyendijk (39) is een even humoristisch als ontluisterend kijkje in de vaderlandse politiek. In honderd pagina's ontsluit hij de hechte omstrengeling van de vier belangrijkste 'stammen' die het politieke krachtenveld bepalen: lobbyisten, voorlichters, journalisten en politici. 'De vierkante kilometer rond het Binnenhof is een bikkelharde wereld die van deals en dilemma's aan elkaar hangt,' stelt hij. Vertrouwde kost voor de NRC-journalist, die in 2006 applaus en kritiek oogstte met zijn bestseller *Het zijn net mensen*, over de beeldvorming rond het Midden-Oosten in de media. Het boekje werd geschreven in opdracht van het Haagse perscentrum Nieuwspoort, dat jaarlijks een zogenaamde rapporteur uitnodigt om de verhoudingen tussen politici, journalisten en voorlichters in kaart te brengen. Het Binnenhof is een markt waar informatie wordt geruïeld en gegund, besefte Luyendijk al snel. En dan moet je soms creatief zijn. 'De kopieerapparaten in dit gebouw herinneren zich de laatste kopie. Daarom drukt iedereen hier voortdurend op de startknop, in de hoop dat er iets naar boven komt.' Het publiek ziet op televisie vooral de jacht op nieuws in de wandelgangen rond de Tweede Kamer, door insiders de 'tippelzone' genoemd. Maar om het politieke spel achter de schermen te doorgronden besloot de afgestudeerde antropoloog zich te concentreren op Nieuwspoort, waar iedereen die zijn geld verdient met politiek 'zijn schild laat zakken'. De sociëteit is alleen toegankelijk met een pasje, en geluids- en video-opnamen zijn verboden. Maar de borrelaars weten zich vooral beschermd door de ongeschreven regels van de 'Nieuwspoortcode', die door sommigen wordt verstaan als een taboe om te publiceren wat er be-

sproken wordt. Luyendijk sprak af dat hij alles mocht gebruiken wat hem werd toe- vertrouwd, maar zijn bron alleen zou noemen als die dat zelf wilde. Dat lukte in alle gevallen. Tijdens zijn vier weken 'veldwerk' viel hij van de ene verbazing in de andere.

Eyeopener

'De grootste eyeopener was dat lobbyisten beweerden dat ze negentig procent van hun geld en energie steken in Brussel en in contact met ambtenaren, omdat daar de macht ligt, terwijl journalisten negentig procent van hun geld en energie steken in de politici hier. Ik had wel twee, drie dagen nodig om te beseffen wat dat eigenlijk inhoudt, namelijk dat je als Haagse journalistiek een zijspoor aan het volgen bent en negentig procent van het verhaal mist. Dat is wel begrijpelijk: het is ambtenaren verboden om met journalisten te praten, omdat de minister verantwoordelijk is voor wat zij doen. En Brussel is zo ingewikkeld en complex. Om te doorgronden wat daar gebeurt moet je de journalistiek helemaal anders organiseren.' Wie het eerst de beste informatie heeft, stijgt in de Haagse hiërarchie, aldus Luyendijk. In die wedloop eindigen Kamerleden vaak als laatste. 'Het idee is dat Kamerleden een soort *early warning system* hebben van mensen in het land die hen wijzen op belangrijke kwesties. Maar de meeste Kamervragen verwijzen naar berichten in de media. Dus je hebt de fictie dat de Tweede Kamer de regering moet controleren terwijl de Tweede Kamer de media volgt, en de fictie dat de media de Tweede Kamer volgen terwijl het andersom is. Hoe dat komt? In Nederland heeft een Kamerlid slechts één medewerker. Dus waarom gaat het zo goed in Nederland als de mensen die de macht hebben

van niks kunnen weten? Omdat politici de macht helemaal niet hebben! Het speelveld wordt gemarkeerd door Brussel en ons land wordt bestuurd door de ambtenarij en de lobbyisten.'

Scoops

Eén van de onzichtbare krachten in het Binnenhof is het leger lobbyisten dat probeert wetgeving te beïnvloeden, zo lezen we. 'Lobbyisten hebben ook belang bij de fictie dat het allemaal in de politiek wordt besloten, want lobbyen doe je meestal in stilte.' En omdat lobbyisten regelmatig afkomstig zijn uit de politiek of journalistiek, of deze functies zelfs tegelijkertijd bekleden, drijven ze vaak onopvallend mee op de golf van informatie die door Nieuwspoort stroomt. 'Neem Frits Bolkestein, die in de jaren negentig commissaris was bij een farmaceutisch bedrijf en lobbyde bij mensen met wie hij ook als vvd-fractievoorzitter te maken had. Er bestaat geen verplicht register voor lobbyisten. En als jij op een schoolreünie een oude klasgenoot tegenkomt lopen werk en privé door elkaar en is het lastig om te zeggen: ik ben eigenlijk lobbyist. Dus als je als pers de macht wilt controleren moet je die informele kanalen zichtbaar maken.' Daarom gaat Luyendijk met twee collega's van *NRC Next* werken aan een database waarin de loopbaangegevens van journalisten, lobbyisten, voorlichters en politici worden vastgelegd.

De sfeer in Nieuwspoort beschrijft hij als ingetogen, informeel en – helaas – blank. 'Informatie delen en gunnen gaat op basis van vertrouwen en een besef dat men jarenlang afhankelijk is van elkaar. Maar een zoon van een analfabete Turk kent die codes niet.' Wie de codes wel subliem beheerst, is RTL-verslaggever Frits Wester. 'Wester heeft regelmatig een primeur, en dat geldt hier als heel belangrijk. Naast hem zijn *De Telegraaf* en *Elsevier* het best geïnformeerd, zegt men. De linkse pers bestaat hier helemaal niet, linkse kranten zijn veel kleiner, zodat voorlichters hen minder scoops gunnen.'

Deals

Luyendijks collega's van *NRC Handelsblad* zijn naar eigen zeggen nauwelijks te vinden in Nieuwspoort, omdat zij zich bewust onttrekken aan de 'voor wat hoort wat'-cultuur die wordt ingegeven door de onvermijdelijke concurrentie. 'NRC doet geen deals, dus krijgen ze niks. Een voorbeeld van zo'n deal is: een cda'er geeft je inzicht in het verloop van een controversiële partijvergadering in ruil voor dat je later een stuk schrijft waarin hij mag pleiten voor verbreding van de A2. Zichtbaarheid als beloning voor een scoop, dat doet NRC niet. Maar volgens mij zouden zij het spel ook niet meer moeten spelen en principieel moeten verklaren: wij doen geen lekken en we focussen ook veel minder op wat de poppetjes doen. Onderwerpgedreven

journalistiek in plaats van procesgedreven journalistiek.'

Zijn maand in Nieuwspoort heeft Luyendijk kijk op politiek voorgoed veranderd. 'Als ik nu een journalist trots met een geheime notitie zie zwaaien denk ik niet meer: wow, wat knap, maar: wat is daar voor onderhandeling aan vooraf gegaan? Zo iemand is voor mij niet meer de grootste held, maar de grootste hoer.'

Brands met boeken

► VRIJDAG, RADIO 1, 19.02-20.00 UUR

Joris Luyendijk: 'Politici hebben de macht helemaal niet! Het speelveld wordt gemarkeerd door Brussel en ons land wordt bestuurd door de ambtenarij en de lobbyisten.'

Joris Luyendijk:
Je hebt het niet van mij, maar...
(Podium)